

Avdeling Familie- og oppvekstavdelingen

Postboks 8036 Dep

DIN ČUJ. / DERES REF: BEAIVI / DATO:
20.01.2025

MIN ČUJ / VÅR REF: ÁŠŠEMEANNUDEADJI / SAKSBEHANDLER:
25/784-1 Lisbeth Eira

0030 OSLO

Sametingets innspill til utredning om bedre samordning mellom barnevernsloven og barneloven

Samiske barns rettigheter som urfolk har fortsatt behov for å synliggjøres og styrkes. Brukere beskriver vansker i møtet med barnevernet, da det er preget av distanse og manglende gjensidig tillitt (Saus, 2021). Samiske brukere opplever også at tjenestene har lavere kvalitet enn hva majoritetsbefolkningen opplever, hvor flere peker på at manglende kompetanse i samisk språk og kultur er utslagsgivende (Sørli og Nergård, 2005; Nystad et al., 2006; Mehus et al., 2018; Mehus et al., 2019).

Den nye barnevernsloven legger stor vekt på å ivareta samiske barns rettigheter. Dette inkluderer barnets rett til å vokse opp med sitt samiske språk og kultur. Sametinget har vært aktivt involvert i å sikre at disse rettighetene blir tydeliggjort og styrket i loven.

Sametinget har kjennskap til at det fortsatt eksisterer manglende forståelse for samiske barns rettigheter og behov innenfor alle deler av barnevernstjenesten. Barnas rett til en oppvekst med samisk språk og kultur etterspørres og synliggjøres i liten grad, og blir ikke tilstrekkelig vektlagt ved valg av omsorgsformer. Sametinget noterer seg at i denne utredningen er ikke samiske barns særskilte rettigheter gitt den fokus det bør ha.

Økt samarbeid, hvis instansene har rett kompetanse, kan føre til bedre og mer konsistente beslutninger som ivaretar samiske barns beste. For å minimere utfordringene og maksimere fordelene ved samordningen, er det avgjørende med målrettede tiltak som styrker kompetansen og forståelsen for samiske barns kulturbakgrunn samt rettigheter.

I NOU 2023: 24 *Med barnet hele vegen*— Barnevernsinstitusjoner som har barnas tillit kan man lese følgende:

«Vi har ikke entydige svar på [...] hvordan samiske barn best får ivaretatt sine rettigheter [...]. For å ivareta samiske barns særskilte rettigheter etter bvl § 1-8 [...] trenger vi derfor kunnskap vi ikke har i

dag.

*Det er viktig å skape trygghet og tillit i ulike samiske miljøer på at barnevernet er både trygt, kompetent og vil hjelpe. Samisk nasjonal kompetansetjenesten (SANKS) har i møte med utvalget understreket at medvirkning forutsetter at samiske barn og familier får snakke sitt eget språk i møte med det offentlige. Samisk språk- og kulturkompetanse blant barnevernsansatte og institusjonsledere i områder med samisk befolkning er derfor viktig for å bygge tillit og ivareta samiske barns særskilte rettigheter. **Det er viktig at denne kompetansen også finnes i barneverns- og helsenemndene.**»*

Når utredningen nå konkluderer at barneverns- og helsenemndene skal:

«nemnda bør gis kompetanse til å overføre barnets faste bosted til den andre forelderen dersom vilkårene for omsorgsovertakelse er oppfylt. I tillegg anbefales det å innføre en ordning hvor nemnda på samme vilkår kan bestemme at barnet skal ha foreløpig bosted hos den andre forelderen, med en prøvetid på ca. seks måneder før nemnda fortsetter behandlingen av saken og vurderer om barnet skal ha fast bosted hos denne»

og videre at:

«nemnda gis lovbestemt kompetanse til å plassere barnet hos den andre i en prøvetid. Etter ca. seks måneder skal nemnda ta stilling til saken på nytt og vurdere om barnet skal ha fast bosted hos den andre og omsorgen oppheves, eller om barnet fortsatt skal være under omsorg og plasseres i fosterhjem etter de vanlige reglene»

samt at:

«barn er under barnevernets omsorg og en forelder dør, bør barneverns- og helsenemnda treffe avgjørelse om foreldreansvar i stedet for retten»

så er det særs viktig at kompetanse om samiske forhold finnes i nemndene før man igangsetter slike endringer. Dette innebærer også at Sentralenheten innehar samme kompetanse da det er de som har fått delegert ansvaret fra departementet i å velge nemndas medlemmer. Samiske barns rettssikkerhet er avhengig av dette, og samiske barn er bosatt i hele landet.

Sametinget vil at utredningen tydeliggjør i sine rapporter at samisk befolkning har rett til språklig og kulturelt tilpassede tjenester. I tillegg bør det fremkomme at i FNs barnekonvensjon artikkel 20 vektlegges det at etter omsorgsovertakelse skal valg av bosted «tas tilbørlig hensyn til ønskeligheten av kontinuitet i barnets oppdragelse og til barnets etniske, religiøse, kulturelle og språklige bakgrunn». I FNs barnekonvensjon artikkel 30 fastslås det at personer som tilhører en urbefolkning skal et barn «ikke nektes retten til sammen med andre medlemmer av sin gruppe å leve i pakt med sin kultur, bekjenne seg til og utøve sin religion, eller bruke sitt eget språk». Sametinget ønsker å påpeke at fagfolk som jobber i saker med samisk befolkning, behøver ikke kun grundig innsikt i lovverk og internasjonale konvensjoner, men de må også ha innsikt i og kunnskap om samiske forhold for å minske feilvurderinger samt øke tillit til at offentlige tjenester kan ivareta den samiske befolkningens rettssikkerhet og integritet. Det er også behov for kompetanse på hvordan fornorskningsprosesser kan gi utslag i kommunikasjonen da tap av identitet, maktforhold til myndighetspersoner og kulturelle forskjeller kan ofte påvirke dialogen.

Dearvuodáiguin / Med vennlig hilsen

Lisbeth Eira
ossodatdirektevra/avdelingsdirektør

Dette dokumentet er elektronisk godkjent og sendes uten signatur. /

Dát reive lea elektrovnnalaččat dohkkehuvvon ja sáddejuvvo vuolláičállaga haga.

Hovedmottaker:

Avdeling Familie- og
oppvekstavdelingen

Postboks 8036 Dep

0030

OSLO